

ХЛЕСТАКОЎ ПРЫМАЕ ВАННУ

Купалаўскі тэатр паставіў «Рэвізора» на трасянцы

ГОГАЛЕЎСКИ «Рэвізор», перакладзены на трасянку, — эта чысты восторг. Купалаўскі тэатр і, у прыватнасці, Мікалай Пінігін у мінулыя выхадныя прадставілі адаптаваную, хоць у цэлым адпаведную арыгіналу, бо дагэтуль актуальную, п'есу Мікалая Гоголя, якая на сцэне тэатра загучала на натуральнай сумесі рускай і беларускай моў. Апроч таго, што моўная «фішка» аказалася вельмі дарэчнай, вынаходлівай і смешнай — дзякуючы ёй гоголеўская камедыя атрымала яшчэ адзін гумарыстычны падмурак, — «Рэвізор» у Купалаўскім узбагаціўся іскрамётнымі рэжысёрскімі знаходкамі, выканаўся цудоўнымі акцёрскімі партыямі і ўзбуднёй праз знакі сучаснасці. Тут табе і сумкі-шатландкі, і леапардавыя сукенкі, і «месяцовая паходка» Майкла Джэксана, а галоўнае — надзвычайная паралель з рэальнасцю. Карацей, спектакль чудзесны.

Яшчэ да прэм'еры будучая пастаноўка атрымала выдатную рэкламу, хоць як такога наўмыснага ўсюдыснага піяру, здаецца, не арганізавалася. Але ў прасторы толькі і размоў было, што пра новы спектакль у Купалаўскім, які рыхтуецца быць на трасянцы. І, трэба сказаць, гэта спрацавала. І не расчаравала, бо ўсе тры гадзіны спектакля ты смяешся, а калі не смяешся — зачароўваешся тымі дзеяннямі і гукамі.

Усё атрымалася ў найлепшых традыцыях найлепшага тэатра, што ў найлепшыя часы жыва і хутка рэагаваў на сучаснасць і перакладаў яе на мастацкія формы. На падмостках гучалі актуальныя жарты, бачыліся відавочныя адсылкі, ствараліся іранічныя сюжэты, а для публікі ў гэтым хавалася галоўная спакуса, бо ў тэатр яна прыходзіла, як на форум для абмеркавання. «Рэвізор» Мікалая Гоголя, на жаль, усё яшчэ застаецца ўзорам актуальнай каме-

дыі, але «Рэвізор» Мікалая Пінігіна атрымаўся яшчэ больш прыцягальным: пры ўсёй безумоўнай дастатковасці чыстага тэксту п'есы пастаноўка ў Купалаўскім праз свае адаптацыі стала жывой і менавіта сучаснай, а не вечнай.

Як памятаем, у п'есе Гоголя Гараднічы збірае сваіх калег — чыноўнікаў, кожны з якіх мае свае «грашкі», — і паведамляе, што, згодна з канфідэнцыяльнай інфар-

мацыяй, да іх накіроўваецца рэвізор. За рэвізора яны прымаюць сталічнага госця ў мясцовым гатэлі Хлестакова, які на гэты момант прасадзіў усе грошы, пачаў жыць у крэдыт і адчуў галодную нястачу. На шчасце для Хлестакова, чыноўнікі горада, наскрозь карупцыянеры, адзін за адным сталі прыносіць яму хабар, што малады чалавек спачатку прымае як даванне ў пазыку. Фантазіі чыноўнікаў падагрэла і п'янае трызненне Хлестакова, які перад дамамі — жонкай і дачкой Гараднічага — стаў хваліцца сваімі сувязямі і багатымі вечарынамі, якія насамрэч выдумаў. У выніку галоўны герой сабраў са ўсіх грошы, напісаў ліст сябру ў сталіцу, паабяцаў дачцэ Гараднічага ажаніцца і з'ехаў. Мары Гараднічага аб жыцці ў ста-

Купалаўскі тэатр ужо плануе выкарыстаць у будучым рэпертуары.

Шмат элементаў — у антуражы, у абыгрыванні, часам у інтанацыі (жонка Гараднічага мяняе манеру гаварыць, калі думае, што праз замужжа дачкі з'едзе ў сталіцу) — своеасабліва перадаюць ужо закладзеныя ў п'есу сэнсы альбо ствараюць дадатковыя, якіх у Гоголя не было. І гэта смешна, дарэчна, вынаходліва. Чыноўнікі, якія размаітымі спосабамі ўлагоджваюць Хлестакова,

ліцы і пакланенні яго высокаму чыну перапыніла чытка ліста Хлестакова і з'яўленне сапраўднага рэвізора.

У Купалаўскім ужо сам пачатак — нетыповы. Гараднічы, каб паведаміць калегам хвалюючую навіну, запрашае іх у лазню, дзе і пачынаецца дзеянне. Цягам усяго спектакля, дарэчы, пастаноўка абыходзіцца мінімальнымі, амаль аскетичнымі, дэкарацыямі, у якіх заўсёды дарэчна выдзяляюцца пэўныя элементы. Выкшталцёныя жырандолі, на адной з якіх Хлестакоў уздымаецца, гэта значыць «узвышаецца», над іншымі. Альбо ванна ў класічным стылі, патрэбная для ўвогуле цудоўна абыгранай сцэны з хабарамі: «рэвізор» прымае ванну, а кожны новы госць прыходзіць і падлівае яму ваду — улагоджвае. Аранжавыя будаўнічыя каскі спатрэбіліся для выдатнай паралелі з «аглядамі» дасяг-

ненняў: мясцовыя чыноўнікі стройнымі радамі з планам у руках паказваюць Хлестакову свае аб'екты. Сваю ролю сыгралі і леапардавыя сукенкі, у якіх эфектна з'яўляюцца жонка і дачка Гараднічага, паказваючы вульгарную безгустоўшчыну.

Трасянка, дарэчы, у спектаклі застаецца ўласцівацю ў першую чаргу чыноўнікаў і ў нейкай ступені, напэўна, правінцыялаў. Толькі адзін персанаж — канешне ж, Хлестакоў са сталіцы — застаецца «ў трэндзе» і размаўляе на прыгожай літаратурнай беларускай мове. У гэтым імпеце — прымусяць персанажаў спектакля размаўляць на трасянцы — можна ўбачыць іронію, але яна не выглядае першамэтай. Руска-беларускі сплаў тут выкарыстоўваецца з нейкай палблаглівацю, калі не любоўю. Прыкладна як у выбухной кнізе «Радзіва Прудок» Андрэя Горвата, якую

п'янага яго нясуць быццам у труне, выдаючы жаданае з рэальнае. А галоўным дадатковым сэнсам стала канцоўка — крыху працягнуты гоголеўскі сюжэт, які паказваў, што стала з Гараднічым і чыноўнікамі, калі ім абвясцілі аб прыездзе рэальнага рэвізора. Анёлкі вымелі іх нежывыя целы, што ўласна мне падаецца ўдалай гіпербай і вельмі тонка іранічным і зразумелым фіналам. Хоць і не такім смешным, як у арыгінале.

Мікалай Пінігін свайго «Рэвізора» цудоўна вытрымаў у іскрамётнай камедыі-ным кірунку ажно да другой паловы другога акта, калі глядачу прыходзіцца разняволіцца і аддацца прамовам. Глядзець новую пастаноўку Купалаўскага тэатра можна ўжо толькі дзеля задавальнення, праўда, вы выйдзеце з тэатра і зразумеете, што спектакль... працягваецца

Фота БЕЛТА

■ Галерэя

БОЛЬШ ЗА ДВАЦЦАЦЬ СЮЖЭТАЎ ЗА АДНЫМ СТАЛОМ

Беларускі арт-праект з Венецыянскага біенале цяпер у Мінску

Арт-праект «Стол», які прадстаўляў Беларусь на найпрэстыжнейшай міжнароднай мастацкай выстаўцы — Венецыянскім біенале, а потым экспанавалася ў парыжскай галерэі Francis Barlier, цяпер можна ўбачыць у Мінску. 1 лютага праект, аўтарамі якога з'яўляюцца мастак Раман Заслонаў, прадзюсар Віктар Лабковіч і рэжысёр Сяргей Талыбаў, быў паказаны гасцям на ўрачыстым адкрыцці ў Цэнтры сучасных мастацтваў на праспекце Незалежнасці.

Гэта некалькі скульптурных і жывапісных твораў, але галоўнае — 32-хвіліннае відэа ў цёмным пакоі, дзе за адным сталом адбываюцца каля дваццаці міні-сюжэтаў. Пасля апетытнага нацюрморту першым персанажам з'яўляецца сам мастак Раман Заслонаў перад сваімі інструментамі. Аказалася, жыццё, што мы праводзім за сталом, — надзвычай разнастайнае. Тут няспраўджаны надзеі старога лавеласа, драма жанчыны, да якой не прыйшлі на спатканне, развагі аб жыцці, сляпое каханне і нават смерць перад такой жаданай вясчэрай. Кожная замалёўка — у іх сыгралі беларускія акцёры тэатра і кіно — імкнецца трапіць перадаць пэўныя, калі можна так іх назваць, жыццёвыя здарэнні. Усё гэта паказваецца ў нейкай

пазачаснай візуальнай манеры. Хоць тут і з'яўляюцца знаёмыя цукеркі і некаторыя іншыя тыповыя рэчы ў рэквізіце, тым не менш адзенне, посуд, самі колеры ствараюць свет штучны, які аўтаматычна, з-за таго, што яго складана звязаць з сучаснасцю, адсылае да антуражаў мінулага. Сваю ролю адыгрываюць гукі, якія падстройваюцца пад кожны новы сюжэт пры тым, што асноўны матыў застаецца нязменным.

Сам Раман Заслонаў — ён з'яўляецца аўтарам ідэі, але адзначае, што ўдзел трох аўтараў раўназначны, — раскажаў, што задумка стварыць нешта падобнае з'явілася ў яго больш за пяць гадоў таму. Яго суаўтары далучыліся да «Стала», бо таксама зацікавіліся ідэяй, але ніхто з іх не меркаваў, што аднойчы іх твор выставіцца ў Венецыі ці Парыжы. Тое ж з акцёрамі і здымачнай групай, якія, па словах Рамана Заслонава, удзельнічалі ў рабоце «чыста з любові да мастацтва». Але ў выніку «Стол» перамог у конкурсе на стварэнне куратарскай канцэпцыі беларускага павільёна на 57-м Венецыянскім біенале і паехаў прадстаўляць краіну на прэстыжнай міжнароднай выстаўцы.

«У Венецыі цікаваць да праекта праявілася з самага пачатку, — кажа Раман Заслонаў. — Камісія, якая прысуджае Залатога льва і на ацэнку нацыянальных павільёнаў мае недзе пяць хвілін, у нас затрымала-

ся на пятнаццаць. Ім спадабалася, яны казалі, што ў нас атрымалася стварыць рамантычную атмасферу, хоць звычайна яны нічога не кажучы, проста глядзяць і сыходзяць. Рэакцыя публікі была непрадказальнай, але па-свойму цікавай і часта станоўчай. Гэта было меркаванне не толькі глядачоў, але і прафесіяналаў — крытыкаў, куратараў, мастацтвазнаўцаў, арганізатараў біенале, што да нас траплялі. Усе былі здзіўленыя, што наш маленькі павільён на не самай прахадной вуліцы, на невялікім канале аказаўся быццам у цэнтры — за сем месяцаў выстаўкі гэта сфарміравалася ў агульнае меркаванне».

У Парыжы, дарэчы, месцам экспазіцыі стала галерэя Francis Barlier, якая знаходзіцца ў цэнтры горада, за дзвесце метраў ад Елісейскага палаца і за пяцьдзесят ад аўкцыённага дома «Крысіс», на вуліцы, дзе размяшчаюцца адны з вядучых галерэй свету.

У гісторыі праекта спрацавала магія лічбаў. Талерка, якая звычайна разбіваецца на пачатку здымак, у выпадку са «Сталом» была разбітая 1 лютага 2016 года, у гэты ж дзень праз год Раману Заслонаву паведамілі, што праект перамог у назавём гэта так, нацыянальным конкурсе. Яшчэ праз

год «Стол» распачаў сваю працу ў Цэнтры сучасных мастацтваў у Мінску.

«Для мяне і маіх суаўтараў сустрэча з мінскай публікай, напэўна, самая важная і хвалюючая, таму што мы — адсюль, тут вучыліся, тут выраслі, тут жывём. Стаўленне нашай публікі — гэта, напэўна, самае дарагое, што ў нас ёсць. І мы ёй давяраем, думаю, яе рэакцыя павінна быць прыкладна ў тым жа рэчышчы, што ў наведвальнікаў у Венецыі і Парыжы».

Арт-праект «Стол» будзе выстаўляцца ў Цэнтры сучасных мастацтваў да 27 лютага